

KUŽIŠ ?!

LIST ZA MLADEŽ -30. RUJNA 2016. - BROJ 106-107

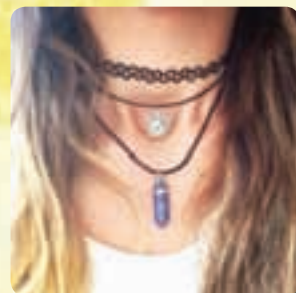

IZDVAJAMO:

RAZGOVOR:
Valentino Salonja – 6

MODA:
Choker ogrlice – 20

REPORTAŽA:
Murter
s izletima – 8-9

GLAZBA:
Orvel – 21

FOTO MJESECA

Fotografija Ane Francišković, nagrađena na natječaju u Rimu

KUŽIŠ ?!

List je besplatan

Osnivač:

NIU »Hrvatska riječ«

Nakladnik:

NIU »Hrvatska riječ«

Trg cara Jovana Nenada 15/II
24000 Subotica

Za nakladnika:

Ivan Karan

Urednik izdanja:

Davor Bašić Palković

Suradnici:

Klara Dulić, Ivan Čavrgov,
Tomislav Perušić, Nevena Balažević,
Donna Diana Prčić,
Antonija Dević

Lektura:

Zlatko Romić

Korektura:

Mirko Kopunović

Tehnički prijelom:

Thomas Šujić, Jelena Ademi

Fotografije:

Antonija Dević, Vedran Jegić

E-mail:

kuzis07@gmail.com

Web:

www.hrvatskarijec.rs

Tisak:

Sajnos doo Novi Sad

List izlazi uz redovitu potporu
Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno
informiranje i odnose s vjerskim zajednicama

Donna Diana Prčić

Počínje...

Stigao je listopad. Ah, da. Jesen počínje svoju vladavinu tje-
rajući ljetne uspomene u arhivu. Tko se odmorio i nauživao,
blago njemu. Tko nije, sada više neće moći. Naravno ukoliko
ozbiljno shvaća svoje akademske (školske) dužnosti.

Studentima počínju brojne obveze i gusto ispunjeni tjedni planer. Pre-
davanja, vježbe, dodatne aktivnosti i naravno učenje, iako će ono tek dočekati
svoje vrijeme kada novo gradivo dođe na red.

Odmah da naglasim, nije sve tako crno kako bi moglo izgledati na prvi po-
gled. Osobito ako su u pitanju brucoši. Ne brinite, svi smo mi bili brucoši i evo
nas danas tu gdje smo: idemo dalje, godinu kroz godinu!

Starijim studentima, osobito onima završnih i master godina, sigurno je mno-
go lakše dočekati početak nove akademske godine. Sve već dobro znaju
»cake« i mnogo je manje iznenađenja, jer rutina ima svoje prednosti. Opet, s
druge strane, najstarija akademska populacija se i nije baš naodmarala prote-
kloga ljeta, jer su mnogi već duže ili kraće vrijeme negdje dodatno uposleni pa
su dobar dio vreljih ljetnih mjeseci proveli radeći. Za razliku od brucoša koji su
sigurno maksimalno iskoristili svoje posljednje slobodne dane.

Dolazak jeseni označava i kraj lijepih, toplih dana pa će svima biti mnogo
lakše ostajati u zatvorenom prostoru. Osobito na dugačkim uvodnim predava-
njima i ulaženju u novu ispitnu građu, opet ovisno i fakultetu koji ste odabrali.
No, bit će tu još mnogo prostora za brojne kave
i nezaobilazne svakodnevne razgovore na studentske i ostale teme. A o ve-
černjim izlascima da i ne govorimo, posebno kada su u pitanju studenti prvih
akademykih godina.

Sve u svemu, nema mjesta nikakvoj panici, jer sve će to ići svojim uobičajenim
tijekom. Tako je to otkada je studenata i studentskog života. Oni koji su izašli iz
tog svijeta, ove godine ili koju godinu prije, zasigurno se sjećaju s određenom
dozom sjete. I vrlo rado bi, barem još malo, zakoračili u taj magični studentski
svijet.

Drage moje i dragi moji studenti, ali i školarci koji ste već cijeli mjesec u punom
radnom pogonu, uživajte u svom studentsko – učeničkom dobu. Ono je zbilja
najljepše životno doba, samo je problem što se to shvati tek kad ono prođe.
I zato poslušajte savjet iskusnijih studenata. Uživajte u svakom novom danu,
pronalazeći u njemu ono najbolje. I učite! Za vaše dobro!

Motiviraju li ocjene (i na što)?

Danas nam je radno vrijeme i obveza provođenja određenog broja sati na poslu (barem za one koji ga imaju) posve normalna stvar. Iznimka su od takvog pravila uglavnom umjetnički tipovi koji govore o inspiraciji (koja im dolazi ili ne dolazi) i razni direktori kojima je u opisu posla – da na poslu ne budu. No, ne tako davno, na posao se dolazilo i odlazilo po želji. U osvit manufakturnih radionica, radnici bi na posao dolazili kad požeše, odradili koliko im se taj dan prohtjelo (najčešće toliko da imaju za obrok) i odlazili s posla. (Nisu imali ni stan, ni auto, ni namještaj kupljen na kredit a siromaštvo je bilo uobičajeno kao i prazan trbuh). Kao što pretpostavljate takva je situacija trajala vrlo kratko. Ubrzo su se poslodavci pozabavili matematikom, uveli radno vrijeme i nakon toga se sve počelo svoditi na produktivnost – koliko ljudi za koliko sati može napraviti određenu količinu nečega. I što je još važnije – kako to mogu napraviti brže i jeftinije! I tako se razvila čuvena tehnika upravljanja zvana »mrkva i batina«, odnosno nagrada i kazna kao glavni način kojim se pokušavalo utjecati na produktivnost. Kasnije se slično prenijelo i na druge sfere života pa i školstvo.

Novo vrijeme, stari načini

Put od manufakture preko tvorničkih traka do uredskog posla je brzo prošao (mjerimo li ga koracima civilizacije) a 21. stoljeće je eksplodiralo zanimanjima koja su prije samo desetak godina, bila nezamisliva (npr. blogger). No, osim elektronike i novih poslova razvoj je utjecao i na ljude – na prava, na očekivanja, na drukčiji pogled na život i uživanje, na doživljaj slobodnog vremena i iskustvo itd. Mijenjale su se i teorije o motivaciji od Maslowljeve ljestvice potreba preko intrinzične odnosno

ekstrinzične teorije motivacije do teorije triju potreba, teorije očekivanja... No, čini se da se na kraju opet sve svodilo na nagradu i kaznu koje bi katkada funkcionirale izvrsno dok bi drugi put posve podbacile.

Štakori i motivacija

Jedan od onih koji su se zapitali zašto nagrade nekada ne funkcioniraju (kao ni kazne) te zašto u nekim situacijama ljudi rade bolje ako NISU plaćeni nego ako jesu je i **Daniel H. Pink** koji u svojoj knjizi »Drive« donosi nove uvide u to što nas pokreće. Da i s nagradama treba promišljeno i pažljivo pokazuje na vrlo živopisnom primjeru države koja je imala problema s prevelikim brojem štakora te odlučila to riješiti na način da daje određeni novčani iznos građanima za svakog mrtvog štakora kojega bi donijeli. No, suprotno očekivanjima broj štakora se nije smanjio jer je veliki broj ljudi počelo uzgajati štakore (i potom ih ubijati) ne bi li što više zaradili!

Što je ključno?

Na osnovu toga i niza drugih primjera koje je analizirao kao i eksperimenata koji su provedeni autor »Drive« zaključuje kako su 3 stvari ključne kada biramo način na koji ćemo motivirati a to su dvije vrste motivacije za koje znamo iz ranijih teorija – unutarnja i vanjska motivacija te vrsta

aktivnosti koju želimo potaknuti.

Naime, kreativne aktivnosti rađaju osjećajem zadovoljstva i izvanjska motivacija u vidu bonusa, povišice i sl. često može kreativnost čak umanjiti. Jednako tako na različite oblike dobrotvornog rada ljudi pristaju jer se osjećaju dobro a novčana nagrada taj osjećaj pokvari. Niz je primjera kada su potrebe za krvlju bile veće te se dobrovoljne davatelje htjelo motivirati novčanom nagradom što se svaki put pokazalo promašajem – broj ljudi koji se

odazivao na takve kampanje bio je znatno manji od uobičajenoga.

S druge strane kada su u pitanju rutinske aktivnosti poput rada na traci, različitih fizičkih poslova poput kopanja, branja jabuka i sl. nagrada je vrlo motivirajuća i uvelike utječe na produktivnost.

A ocjene?

Gdje su u toj priči ocjene? Iako se učenici možda s tim neće složiti od prve, učenje spada u kreativne aktivnosti i svaki savladani zadatak i nešto novo naučeno rađa osjećajem zadovoljstva. Ocjene, čemu sve više svjedočimo, na cijeli proces utječu negativno. S procesa učenja i usmjeravanja na stjecanje znanje fokus se posljednjih godina premješta na ocjene. I onda, slično kao u situaciji sa štakorima, ocjene postaju važne same po sebi. To navodi mnoge učenike da preskaču znanje i nalaze prečice do ocjene. S druge strane škole, pod pritiskom roditelja i težnjom da imaju dovoljan broj upisanih učenika, dijele ocjene šakom i kapom. Rezultat je toga sve veći broj odličnih učenika koji imaju sve manje i manje znanja.

S druge strane, oni koji su uspjeli u inflaciji ocjena sakupiti i znanje zaslužuju sve čestitke!

Marina Balažev

Foto: advancedmedicalhomecare.com

Novi 51 srednjoškolac u Gimnaziji i Politehničkoj školi

I ove jeseni nove generacije učenika upisale su se u odjele na hrvatskom nastavnom jeziku, kako u osnovnim tako i u srednjim školama. Nastavu u prvom razredu na hrvatskom jeziku u školskoj 2016./17. godini pohađat će 24-ero učenika u četiri osnovne, a 51 učenik u dvije srednje subotičke škole.

U gimnaziju »Svetozar Marković« na opći smjer na hrvatskom jeziku upisalo se 28-ero, a u Politehničku školu, na smjer arhitektonski tehničar, 23 učenika.

Osnovna škola s najvećim brojem upisanih prvašića u hrvatski odjel je *Matko Vuković* – jedanaest, potom slijedi *Ivan Milutinović* s osam učenika, od kojih će jedan pohađati nastavu u Maloj Bosni. U Tavankutu (*Matija Gubec*) je upisano tri učenika, a u Đurđinu (*Vladimir*

Nazor) dva. U školama *Ivan Milutinović* i *Matko Vuković* nastava će se odvijati po Montessori programu, a u Maloj Bosni, Tavankutu i Đurđinu prvašići će ići u kombinirane razrede.

Osim redovite nastave na hrvatskom jeziku, učenici fakultativno izučavaju Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, i to u više mjesta i gradova u Bačkoj i Srijemu.

K. U.

Dojmovi s programa profesionalne orijentacije u Bruškoj

Pomoću ovih radionica na profesionalnoj orijentaciji u Bruškoj polako već mogu vidjeti svoje sposobnosti i koji je to pravi posao kojim ću se baviti u nastavku života. Sada shvaćam kako rastem. Osjećaj koji sam imala kroz ove radionice bio je jako zanimljiv – dok sam gledala svoje interese i sposobnosti na grafiku, osjećala sam se kao da upoznajem skroz neku drugu osobu, dok sam zapravo upoznavala samu sebe.

Nikad nisam toliko razmišljala o sebi i svojoj budućnosti, zato sada dajem maksimalnu pažnju sebi. Po trenutnim razmišljanjima i zapažanjima svojih interesa i sposobnosti sebe za jedno pet godina vidim kako ponosno završavam

gimnaziju »Svetozar Marković« općeg tipa i trudim se upisati fakultet nekog stranog jezika (vidjet ću još kojeg, ali za sada mi se najviše dopadaju engleski i francuski) jer mislim da ja to mogu i da imam sposobnost za učenje i vrijedni rad.

Za 10 godina vidim kako ponosno završavam fakultet, cijenjenim radom i trudom od toliko godina. Kasnije mogu naći neki posao koji mi se dopada i koji sam spremna vrijedno raditi. Taj posao može biti profesor u školi u nekoj državi ili turistički vodič. Kasnije vidim sebe kao ponosnu i brižnu majku.

Kristina Crnković,
8. razred, Tavankut

VALENTINO SALONJA, STUDENT IZ BOKE

Građevinac i roker

Valentino Salonja je rođen u banatskom mjestu Boka, a danas je student četvrte godine građevine u Subotici. Uz studije, bavi se i glazbom, svirajući u bendu »Maska«

KUŽIŠ?!: Za studije si odabrao Suboticu. Kakva su ti studentska iskustva?

Sada sam već četvrta godina, i nisam uopće pogriješio što sto sam se opredijelio za Suboticu. Prvo sam želio studirati u Novom Sadu, Subotica mi nije bila toliko zvučna, a sada je to malo drugačije. Značajan utjecaj što sam se odlučio za Suboticu su imali moji roditelji koji su mi govorili da ipak razmislim o studijama u ovom gradu, a onda prof. engleskog jezika Nazmija Ademi. Sve to je na kraju uvjetovalo da tri godine provedem u ovom gradu. Uspješno privodim kraju studije, imam bend, upoznao sam mnoge ljude i zavolio ovaj grad. Živim u studentskom domu okružen ljudima iz različitih krajeva Vojvodine, Srbije, Bosne. Na fakultetu naravno ima uspona i padova ali uspješno to privodim kraju, sve ima neke svoje vrline i mane pa tako i studiranja i studentski život.

KUŽIŠ?!: Hrvatsko nacionalno vijeće ti je pomoglo oko smještaja i slično...

Hrvatsko nacionalno vijeće je bilo i još uvek je velika pomoć u mom boravku u Subotici. Od prve godine ono financira moj boravak u domu i hranu u studentskoj menzi, što je zaista velika pomoć, i na tome sam zahvalan. Sve je počelo od profesorice Nazmije koja se obratila Hrvatskom nacionalnom vijeću i moj prvi dolazak u Suboticu bio je povodom dvodnevne ekskurzije u Zagreb, koju je u potpunosti za mene financirao HNV. To je ujedno bio i moj prvi izlazak iz države, i drago mi je što je to bila upravo posjeta Hrvatskoj o kojoj mi je djed Josip mnogo pričao.

KUŽIŠ?!: Odrastao si u Boki, banatskom selu u kojemu je nekad živio značajan broj Hrvata. Koliko je nacionalni identitet živ među Hrvatima u tom selu, posebice mladima?

Moja Boka je kao i veliki broj drugih banatskih sela pretrpjela veliki pad broja stanovnika pa tako da je broj Hrvata u njoj danas jako mali. Prije nekoliko godina, kada sam se prvi put sreo s tjednikom

moji vršnjaci i nas je također malo.

KUŽIŠ?!: Baviš se i glazbom, basist si u bendu »Maska«. Kaži nam više o tom bendu, imate li autorskih pjesama, gdje ste dosad nastupali, koji su vam planovi?

Poslije fakulteta, moje interesovanje su gitara i glazba. Mada se nekada posvađaju ta dva. Rokenrol sam zavolio a onda i gitaru. Tata mi je prvu donio pozajmvši je od prijatelja – ne moram reći da sam prije toga kao i svi poznati glazbenici improvizirao s kojekakvim čudima koja samo podsjećaju na gitaru, ipak ljubav je to. Čim sam došao u Suboticu, počeo sam se raspitivati o mladim glazbenicima spremnim za suradnju. Preko jedne prijateljice sam upoznao braću Paunović, Petra i Marka, gitarista i bubnjara, a kasnije i pjevača Aleksu Zubelića. Tako se osnovala »Maska«, u listopadu 2014. godine. Za sada imamo jednu urađenu pjesmu koju je pisao upravo pjevač Aleksa. Snimiti pjesmu nije mala investicija, a zarada od rokenrol svirki nikako nije dovoljna, ali nećemo tako lako odustati od tog sna, to je sigurno.

Prvu svirku imali smo u Public baru i odlično je prošlo, kao »cover bend« koji svira domaći pop-rok, odlično smo prihvaćeni kod publike. Nešto kasnije smo imali i svoj prvi binski nastup upravo u Boki, tako smo stekli nova iskustva, što je svakako glazbenicima najbitnije. Naši planovi su da sviramo

koliko god možemo, da ostavimo nešto svoje kao bend i da se svidimo publici, jer zbog koga inače sviramo?!

KUŽIŠ?!: Planovi nakon studija?

Poslije studija, što će nadam se biti za godinu i pol dana, namjeravam se što prije zaposliti u svojoj struci i stjecati iskustvo. Naravno tada će se već razmišljati i o osnivanju obitelji, a i nastaviti s glazbom i sviranjem u bendu.

Antonija Dević

»Hrvatska riječ« pa tako i listom »Kužiš?!« organizirao sam jedan mali skup u Boki na kojem su, naravno, bili dobrodošli svi stanovnici, ali su prije svega očekivani Hrvati. Išao sam kod svih pojedinačno, od djeda sam saznao tko su hrvatske obitelji i pozivao sam ih da se okupimo. Veliku pomoć sam dobio od svoje učiteljice Ljiljane Đurić. Na skupu nas je bilo vrlo malo. U selu nas također nema mnogo, između 10-20 obitelji. Što se mladih tiče uglavno su to

MLADI PROTIV TENZIJA U EX-YU REGIJI

Sve nas muče slični problemi

Mediji nam poput dvosjeklog mača stoje za vratom. Pitanje nije hoćemo li uopće stradati, već koliko puta u jednom danu i kojim intenzitetom. Što želim reći ovom pomalo otrcanom i patetičnom frazom? Izvori bitnih, nebitnih i besmislenih informacija nalaze se svuda oko nas. Društvene mreže, vijesti i dnevnik na televiziji, vijesti na radiju koje po pravilu prekidaju uhu drag set pjesama te kao višnja na vrhu mazohističke torte, aplikacija za vijesti na pametnim telefonima koja iz minuta u minut podsjećaju na dinamiku svijeta u kojem živimo.

Nemogućnost bijega od informacija ne bi bila toliko problematična kada bismo imali medije koji (makar) teže (relativnoj) objektivnosti. Ratnohuškačka retorika, pozivanje na sukobe iz prošlosti, te upiranje prstom u Drugog koji je uvijek kriv i nakazan, postali su dio naše regionalne dnevno-političke svakodnevice. Svoju tezu o dvosjeklom maču utemeljujem u činjenici da su mediji samo instrument u rukama moćnika. Želimo li pratiti korak s vremenom, informiranje je nužnost, a u moru informacija moramo biti dovoljno razboriti te »izdvojiti kukolj od žita«.

Pozitivni primjeri

Upravo ću to uraditi sada iznošenjem nekoliko pozitivnih primjera koji nisu dobili dovoljno medijskog prostora, a za ideju su, među ostalim, imali i približavanje mladima u regiji. Riječ je o dva filmska festivala i jednom popratnom događaju koji je zaokružio cijelu priču. Dokufest, festival

dokumentarnog filma u Prizrenu, okupio je ljubitelje i ljubiteljke filma iz cijelog svijeta. Osim selekcije filmova, najveći dojam na mene ostavili su mještani Prizrena i ugodan, domaćinski ugođaj.

Drugi festival koji sam posjetila bio je Sarajevo Film Festival. Mnogo zahtjevniji u organizacijskom smislu od Dokufesta, ali jednako energičan i uzbudljiv. Nekoliko dnevnih i večernjih projekcija koje prate rasprave s redateljima istih, cjelonoćni tulum i lutanje ulicama Sarajeva učinili su da dnevno-političke otrovne strijele postanu nebitne.

Treći primjer dobre prakse prekograničnih odnosa predstavlja izložba fotografija »Prvi kadar« osam autora i autorki koji su posjetili Dokufest i Sarajevo Film Festival u organizaciji Vojvođanskog građanskog centra u Novom Sadu. Na fotografijama su zabilježeni dojmovi djevojaka i momaka koji su ovog ljeta prvi put u životu posjetili Prizren i Sarajevo. Ljudi su se u ugodnoj atmosferi družili i prepričavali događaje iz ova dva grada.

Razbijanje predrasuda

Budući da je poslovna i privatna suradnja s mladima ex-Yu prostora dio moje svakodnevice, uvijek mi je drago vidjeti nova lica u momentu kada im se predrasude razbijaju u paramparčad. Nevjerojatan je osjećaj, sasvim slučajno, u Prizrenu sresti prijateljicu iz Novog Sada, ili u Sarajevu dogovoriti kavu s prijateljem iz Prištine. Sve nas muče vrlo slični problemi i sve nas raduju slične životne sitnice. Predivan

je osjećaj u gradovima koji su ti do jučer bili nepoznanica imati svoj »birc« u kojem piješ kavu. Predivan je osjećaj kad s prijateljicom iz Beograda dogovaraš viđanje u Sarajevu.

Prepoznati manipulaciju

Ovo je samo moj dojam koji iznosim na svjetlo medijskog dana. Znam da je broj primjera dobre prakse ovakve vrste velik i da se ima mnogo za reći na ovu temu. Putujući po državama ex-Yu prostora uvijek sam se da »običan puk« živi jednako u svakoj od bivših republika bivše nam velike države. To su obitelji u kreditima koje imaju (ili nemaju) posao, to su mladi koji polažu i padaju ispite, starci i starice koji se prisjećaju boljih vremena dok stoje u redu za mirovinu. Mediji su tu da »zakuhaju« situaciju i skrenu pozornost s važnijih egzistencijalnih tema. I uspijeva im vrlo često. Ljudi se dižu na noge i galame raspravljajući o pitanjima na koje odgovora nema. Bura se lagano stiša, a galamdžije se vraćaju svojim poslovima, kreditima i ispitima.

Što sam ja, zapravo, htjela reći? Činjenica je da vijesti ne možemo i ne trebamo izbjegavati. Nužno je kritički promišljati i ne uzimati stvari »zdravo za gotovo«. Birati medije koji će nam služiti kao izvor informacija te informirati se iz više različitih medija. Stvari su uvijek sive, nikad crne ili bijele, iako se takvima čine. Na nama je da to prepoznamo.

Nevena Balažević

OTOK MURTER I OKOLNI IZLETI

Odredište za sadržajan odmor

Murter je sjevernodalmatinski otok, koji je s kopnom povezan kratkim mostom u mjestu Tisno. Naselja na otoku su Tisno, Jezara, Betina i Murter. Otok je bio naseljen još u pretpovijesno doba. Putujući autocestom prema Splitu, odvaja se kod mjesta Pirovac, nedaleko od Šibenika i ubrzo se preko mosta u Tisnom stiže na Murter.

Murter ima nekoliko manjih mjesta velike ljepote. Ono što interesira sve turiste koji u ljetnjim mjesecima posjećuju otok je more. Ono je čisto, a toplota ovisi o morskim strujama, koje nisu uvijek povoljne te je ovog ljeta bilo hladnije. U mjestu Murter nalazi se i auto-kamp na veoma dobrom položaju, uzdignut iznad mora, te

posjetitelji koji zauzmu prvi red, uz cestu, uživaju u pogledu na more. U mjestu se nalaze pješčane plaže Slanica i Podvrške, pogodne za obitelji s djecom i sve one koji vole »brčkanje« u plitkoj vodi, sportove s loptom i ulazak u vodu po ravnom terenu. Za one koji ne vole gužvu i cijene uživanje u hladu borova, pogodno mjesto za kupanje i boravak kraj mora je gotovo bilo gdje uz obalu, uz umjerenu opasnost od morskih ježeva. Obala je stjenovita, ali je moguće silazak u more, ali i ležanje na ravnim dijelovima stijena uz zapljuskivanje valova, što je osobit doživljaj susreta čovjeka s morem, dok kopno i žamor razgovora ostaju iza vas. Moguće je osamiti se i više te naći pogodno mjesto na obali među

stijenama i uživati u zrikavcima, valovima i zracima sunca koji prolaze kroz borove grane.

Šetnja i izleti brodom

Cijelim mjestom može se prošetati, za što je potrebno i malo dobre kondicije koja ravničarima uglavnom nedostaje u stalnom kretanju uzbrdo. Otok ima lijepu mediteransku vegetaciju, dok šetate mjestom, krećete se uz maslinike, smokve koje rastu i u dvorištima i uz put te je teško odoljeti i ne ubrati nekoliko za sladiti se u napornim usponima. Iznad mjesta nalazi se brdo sv. Roka s istoimenom crkvicom, odakle se pruža lijep pogled na mjesto, a na blagdan sv. Roka mještani i brojni turisti sudjeluju u svečanoj procesiji od crkve na brdu do župne crkve u Murteru, koja je posvećena sv. Mihovilu. Crkva je rekonstruirana u XIII. stoljeću, ima prekrasan barokni oltar i okružena je lijepim vrtom.

Interesantno je obići okolna mjesta na otoku, a iz Murtera polaze i brodovi koji voze na izlet na Kornate. Cjeodnevni posjet NP »Kornati« i obilazak ovog jedinstvenog otočja prilika je za sve ljubitelje prirode i vožnje brodom. Ukoliko se na otok dođe automobilom, vrijedi preduzeti i kraći put do NP »Krka« ili do Šibenika.

Šibenik

Šibenik i NP »Krka«

Šibenik je od mjesta Murter udaljen tri-desetak kilometara i doista je grad koji se mora vidjeti. Izgrađen u labirintima uskih uličica i stuba sa znamenitostima koje privlače posjetitelje iz cijelog svijeta, pravo je blago povijesne baštine Hrvatske. Iznad grada uzdiže se tvrđava s koje se pruža jedinstven pogled na grad i more. Ukoliko nemate mnogo vremena, u Šibeniku morate birati što ćete obići, ali je posjet šibenskoj katedrali sv. Jakova neizostavan. Katedrala je dugo građena i dovršena je 1536. godine. Ona je zbog svoje stoljetne izgradnje u sebi objedinila nekoliko stilova te je prošla

kroz gotiku, gotičko-renesansni i renesansni stil. Cjelovita rekonstrukcija rađena je u XIX. stoljeću, nakon čega se nastavljaju manje intervencije na katedrali, a ona je od 2000. godine na UNESCO-vom popisu svjetskog kulturnog naslijeđa.

Za izlet u NP »Krka« također je dobro izdvojiti veći dio dana, jer ima mnogo toga što treba vidjeti i prepješčiti, ali je vrijedno svakog truda. Rijeka Krka sa svojih sedam slapova prirodni je krški fenomen, ali obiluje i kulturnopovijesnim spomenicima. Na Skradinskom buku nalaze se i ostaci nekadašnje hidroelektrane Krka, koja je počela s radom 1895. godine, samo dva dana poslije Tesline hidroelektrane na slapovima Nijaga-

re. Zbog svog specifičnog položaja i različitih tipova staništa, područje NP »Krka« odlikuje se izuzetno bogatom florom i faunom i mnogim endemičnim vrstama riba.

Prednost otoka Murtera kao izbora za mjesto godišnjeg odmora je u tome što se do njega relativno brzo i jednostavno dolazi, čak i iz Sub otice. Ono što je još važnije, jeste njegova osobitost, prirodna ljepota i blizina mnogih poznatih povijesnih i kulturnih lokaliteta i dva nacionalna parka. Boravak na otoku Murteru i obilazak okolice doista je iskustvo koje treba sebi priuštiti, jer se ondje može i odmoriti i provesti aktivan, sadržajan odmor.

Klara Dulić

INSTAGRAM

Fotkama podijeljen život

Instagram nudi i mogućnost »umjetničkog dodira« putem opcije korištenja filtera

Instagram je online društvena mreža za obradu i brzo dijeljenje fotografija i video uradaka s mobilnih telefona, zabavan i pomalo neobičan način za podijeliti svoj »život« s prijateljima. Vjerujem da mnogi od vas znaju o čemu je riječ...

Instagram kroz platformu omogućava brzo i jednostavno kreiranje sadržaja, koja je od 6. listopada 2010. privukla više

datno, ukoliko se i naznači lokacija gdje je načinjena fotografija, može se povezati i s mrežom Foursquare.

Sigurna platforma

Instagram je po pitanju sigurnosti poprilično dobra platforma. Nudi se opcije »follow«, kojom se odabira nalog čiji se sadržaji žele prikazivati. Također, svaki korisnik naloga se može opredijeliti hoće li omogućiti da njegov nalog može »followati« svatko ili mora odobriti svakog novog »followera«, čime se vrši selekcija tko može izravno vidjeti sadržaj koji se dijeli.

I Teodora (20), studentica je kazala za »KUŽIŠ?!« kako uglavnom koristi Instagram: »Većinom pratim privatne naloge, mada među njima se ubrajaju i utjecajni

ljudi (političari, biznismeni, aktivisti...) na nacionalnom i svjetskom nivou. Također pratim nekoliko nevladinih organizacija, odnosno udruga građana, ali ne pratim niti jednu kompaniju. Objavljujem i osobne sadržaje, poput svakodnevnih fotografija, itd., ali i aktivističke sadržaje.«

Instagram je svoju milijunsku popularnost u konkurenciji s drugim društvenim mrežama i aplikacijama i sajtovima za brzo dijeljenje fotografija stekao zahvaljujući jednostavnom načinu korištenja, brzini, i dodatku umjetničkih filtera.

Instagram omogućava malo drukčiji pogled na svijet pružajući mogućnost davanja »umjetničkog dodira« predmetima iz svakodnevnog života i događaja kroz opcije obrade fotografija kroz filtere.

Pavle Menalo

od pola milijuna aktivnih korisnika diljem svijeta. Prema nekim procjenama, u Srbiji trenutno postoji oko 330 000 korisnika Instagrama. Inače, aplikacija je besplatna i poprilično jednostavna za uporabu.

Fotografije, citati, stavovi...

»Na Instagramu najviše pratim prijatelje i stranice poput, recimo, 'Kultur Kokoške'. Uglavnom, stranice koje postavljaju objave vezane za kulturu, umjetnost, povijest ili stranice nekih organizacija. Uglavnom objavljujem fotografije iz vlastitog života – fotografije s prijateljima, s manifestacija na kojima sam bila. Nađe se i po koji citat ili iznošenje određenih stavova«, kaže za »KUŽIŠ?!« Đurđica (20), studentica književnosti i korisnica Instagrama.

Za sada, Instagram omogućava dijeljenje fotografija i na drugim mrežama poput Facebooka, Twittera i Flickr. Do-

Klub Superste je otvoren – prijavi se!

Program dotacija koji provodi Erste Banka u suradnji s Fondacijom »Dokukino« i ove će godine podržati najbolje projekte mladih lidera i liderica od 16 do 35 godina, a rok za prijavu otvoren je još dva tjedna, do 14. listopada!

Prijava za Klub Superste je jednostavna i online i zahtijeva dobre ideje koje pokreću i mijenjaju društvo i pojedince koji imaju znanje i iskustvo da te ideje provedu.

Deset najboljih projekata iz područja kulture, umjetnosti i obrazovanja, dobit će financijsku potporu u ukupnom iznosu od 2.000.000 dinara, a projekt s najvećom potporom zajednice dobiva specijalnu nagradu od 100.000 dinara. Jedna od nagrada ove godine predviđena je i za najbolje rješenje za relax zonu novog Erste Sirius poslovnog kompleksa!

Osim financijske potpore za realizaciju projekata, pobjednički timovi dobit će i mentorsku potporu koja će im koristiti kada budu provodili svoje inovativne projekte u djelo.

Više informacija o programu možete pronaći na platformi <http://www.superste.net/korisni-linkovi/faq/Superste.net>, a u slučaju da imaš nedoumice možeš pisati Superste timu na: superste@dokukino.org, superste@erstebank.rs.

Nasmij se, fakultet počinje!

Kada je počeo »raspust« u lipnju, činilo se da nas čeka brdo uzbudljivih trenutaka, poslova, putovanja i umorni od lipanjskog roka kao da smo žurili sve obaviti što prije, i to ako može odjednom. Kada su se složile kockice, mnogi su već radili raznorazne sezonske poslove, izlazili, putovali, dok uvijek postoje i oni koji su sve vrijeme uživali ne radeći ništa. Tijekom ljeta dok radiš posao s kojim se ne želiš niti malo baviti u

nismo pa je samim tim ponovno učenje teško, ali kako se kaže, svaki početak je težak, tješimo se mi.

Psiho-fizičke pripreme

Veliki broj prijatelja i poznanika iz rodnog grada ne viđaš već krajem kolovoza i ni ne pitaš se gdje su, jer znaš. Muku muče! I ti se polako spremaš, kako psihički, tako i fizički, da nanovo uzmeš to čudo

sjedima. Sretan si jer si u svojoj kao nekoj drugoj kući, mjestu na koje si se navikao i gdje si toliko stvari prošao. I vidiš da je debela siva mačka i dalje ispred zgrade, usporena bakica i dalje zaliva cvijeće (dok je tvoje uvenulo), a dizalo i dalje nije popravljeno i znaš u sebi da je mjesto na koje si se vratio isto kakvo je bilo i kad si otišao. I sretan si.

Novi i stari studenti

Na početku svake godine gužve su o gro-
mne iz više razloga. Prvo zbog brucoša koji nemaju pojma gdje su, kroz što smo sve i svi mi prošli. Zbunjeno gledaju u uputstva i mapu i mole se Bogu da ne kasne na prvo predavanje. Htjedoh napisati i zbog brucoša koji idu na sva predavanja, ali ne, svi idu na sva predavanja i vježbe početkom godine, jer su nakon raspusta kao odmorni i imaju volje i želje i tješe se da su okrenuli novi list u kojem će biti »uzorni studenti«. To se sve vremenom mijenja, brucoši dolaze na svoje, dok se privremeni »uzorni studenti« vraćaju svom besposličarenju, a štreberi ostaju štreberi.

»Svaki početak je težak, ali ne brini, priviknut ćeš se već vremenom«, opušteno govorim susjedi koja je tek upisala fakultet. Gleda me zbunjeno i uplašeno dok masa studenata prolazi oko nje i gura je. Portir je zauzet odgovaranjem na pitanja, ona jednostavna, čije će odgovore sanjati od silnog ponavljanja, dok spremačice uzjapureno hodaju fakultetom, uznemirene gužvom i poslom koji ih čeka. Stari studenti sjede ispred faksa i lagano piju kavu, komentirajući druge studente i prepričavajući letjenje doživljaje dok ih mirnija grupa studenata pored samo posmatra i koluta očima. Posvuda se ljudi grle, rukuju, smiju. Zagrljaji su uglavnom oni dragi, oni koji su nastali zbog stanja koje se često naziva »nedostajanje«, dok osmjeha ima raznoraznih. Finih, kulturnih, kratkih i onih iskrenih, gromoglasnih, dragih. Izaberi svoj osmijeh i nasmij se, fakultet počinje! Sretno!

Kristina Ivković I Vandekić

budućnosti i koji je uglavnom fizički težak uvijek dođeš do stadija u kojem govoriš sebi: Učit ću bolje, truditi ću se, završiti ću fakultet.

Kad dođe rujana to se prosto zna, školska zvona se odjednom čuju prečesto, dok su djeca posvuda sa svojim ogromnim torbama. Kad čuješ »rujan« kao da te nešto lupi, jer za nas studente rujana nije samo rujana nego je to nova šansa, novo iskustvo, novo mučenje... Novi rok. Znamo da nakon toga ide i onaj opasni listopadski, kao posljednja šansa za mnoge. Tako da se početkom rujna uglavnom može čuti »Zar već?«, »Kad prijel? Moram učiti...«. Ali što je tu je, baterije su napunjene provedenim vremenom u kojem knjigu pipi

u ruke i proživiš još po koji studentski rok. Sve to nekako prođe, s oko 100 000 u džepu, tvojem ili nečijem drugom pitanje je uspješnosti rokova, ali ide se dalje (a za neke i ne ide), nova akademska godina počinje.

Danas svaka generacija ima studentsku grupu na Facebooku koja tijekom ljeta padne u komu i ne budi se sve do rujanskog roka, a tad ponovo oživljava i svakodnevno se oglašava. Nekako i zbog tih notifikacija znaš da je sve opet počelo. Kolege ti pišu jesi li se vratio u grad: »Da popijemo kavu.« I tako si ponovno u trci. Sretan, jer te je malo već sve »smorilo« kod kuće i željan si svog prostora, privatnosti, svog pogleda s prozora i priče s kolegama i su-

Pretty Little Liars

NAJBOLJI ALBUMI POPULARNE GLAZBE: DAVID CROSBY – »IF I COULD ONLY REMEMBER MY NAME« (1971.)

Važna ploča hippie generacije

Nakon raspada nedvojbeno najveće i najznačajnije američke super-grupe iz 60-ih godina prošloga stoljeća, Crosby, Stills, Nash & Young, 1971. godine svi su se članovi kvarteta posvetili vlastitim solo projektima: **Neil Young** (istoimeni prvijenac) i **Graham Nash** (»Songs For Beginners«) s manje, a **Steven Stills** i **David Crosby** s briljantnim debi albumima. Dok ćemo se Stillsovim albumom pozabaviti u nekim od narednih brojeva, Crosbyjev debitantski solo album uvjerljivo je najimpresivniji album ne samo te godine, već vjerojatno i kapitalno djelo čitava psihodelična rok pokreta u povijesti žanra.

Kada je **Christine Hinton**, djevojka Davida Crosbyja poginula u promjetnoj nesreći, 1969. godine, Crosby je bio slomljen talentirani glazbenik koji je na jedovite jade uspio završiti svoj udio u veličanstvenom magnum opusu skupine, albumu »Déjà vu« te se okrenuo svom debi-solo albumu kao jedinoj utjehi.

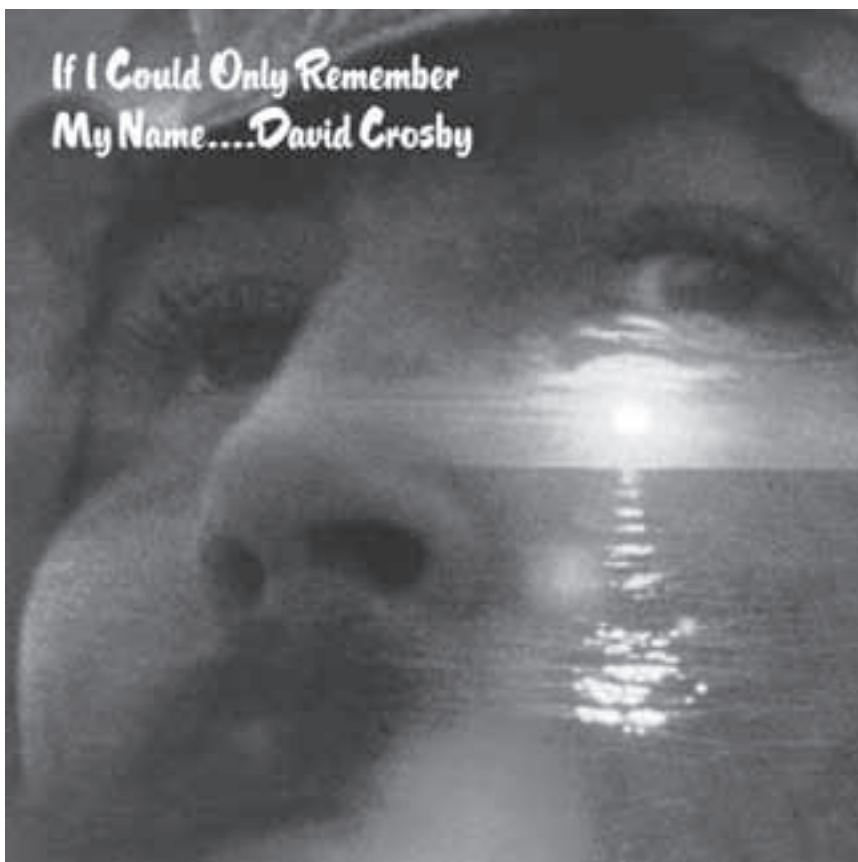
Angažirao je glazbenike iz širokog kruga prijatelja, velikana West Coast sounda (među ostalima **Michaela Schrivea**, kolege Neila Younga i Grahama Nasha, **Jerryja Garciju**, **Jormu Kaukonena**, **Grace Slick** i svoju bivšu ljubavnicu **Joni Mitchell**). Album je uradio u studiju u San Francisku tijekom tri mjeseca 1970. godine.

Uvodna »Music Is Love«, s Nashom i Youngom, čiji je naslov ponavljan poput mantre, razvija se spontano, poput proizvođa čistog slučaja i improvizacije. Crosbyjev glas naprosto siječe u monumentalnoj glazbenoj sagi »Cowboy Movie«, koja iz sporog ritma izranja u kreščendo gitara (Kaukonen-Garcia) praćen opuštenim bubnjevima Michaela Schrivea. »Laughing« je remek djelo blistave gitare – čežnjivi pedal-steel Jerry Garcije i svijetle harmonije. Delikatna i mistična »Traction In The Rain« je još jedan od vrhunaca s Crosbyjevim savršeno kontroliranim i kristalno čistim glasom.

Ipak, ono što ponajviše izdvaja iz ostatka punude s ovog remek-djela zvuka Zapadne obale SAD-a jest tama u njegovu srcu. Nemirnu »Song With No Words/Tree With No Leaves« čini tek scat pjevanje bez riječi i molske harmonije poput palete boja s kakvoga Pollockova platna. »Orleans« je nostalgijom i melankolijom bremenita i svršava nabacanim alkordima na Crosbyjevoj 12-žičanoj gitari. Tu je i začudna capella pjesma s zadivljujućim i pomalo uznemiravajućim akordima kakve umije sklopiti samo David Crosby.

Album je dospio do 12. mjesta glazbene ljestvice na obje strane Atlantika, mada ovoj iskrenoj i jedinstvenoj zbirci savršenih napjeva nikakve pohvale nisu potrebe. Ovo je možda najveći album hippie generacije.

Robert Tilly

SUPERMAN

IVAN SARIĆ (1876. – 1966.)

Ikar našeg kraja

O samdesetih godina XX. stoljeća u središtu Subotice osvanuo je za mnoge prilično čudan spomenik – čovjek u kaputu, hlačama, s čizmama na nogama i kačketom na glavi desnom rukom pridržava trkaći bicikl, a lijevom drži avionski propeler. U potpisu ispod spomenika: **Ivan Sarić** 1876. – 1966. A, tko je bio Ivan Sarić?

Rođen je 1876. u Subotici, tada Ugarskoj, odnosno Austro-Ugarskoj. Još kao đak Trgovačke akademije bavio se sportom – bio je atlet, hrvač, nogometaš. Ali, bicikl je bio njegova najveća sportska ljubav. Biciklizmom se počeo baviti 1891. godine i to na biciklu s velikim prednjim kotačem. Vrlo je brzo postao jedan od najboljih biciklista u Ugarskoj pa je 1896. godine zauzeo drugo mjesto na međunarodnoj utrci u Pečuhu, a godinu dana poslije postao je prvakom Ugarske na 10 kilometarskoj stazi. Prvak države je bio i sljedeće godine. Na 25 kilometarskoj utrci u Beču 1899. bio je pobjednik, baš kao i na 100 kilometarskoj stazi u Budimpešti. Bavio se i motociklizmom.

Ali, Ivanov nemirni sportski duh time nije bio zadovoljen te je sve češće pogled dizao k nebu i tražio mogućnosti da se i sam vine u visine. Prigodom posjeta Parizu 1909. godine sreo je neke od francuskih letačkih pionira, što je dodatno pojačalo njegove letačke planove. Po povratku u

rodni grad odmah je počeo graditi vlastitu letjelicu, za čiju je izgradnju koristio samo alate kojima je raspolagao: drvo, lan, kotače od motocikala pa i klavirske žice. Rad na prvoj letjelici dovršio je 1910. godine ugradnjom Delphosovog motora od 24 konjske snage. Cijelo ljeto te godine radio je pokuse i vježbao sa svojim strojem, da bi 16. listopada pred 7 tisuća gledatelja uspješno poletjeo. Ta je letjelica dobila naziv »Sarić 1«, a model »Sarić 2« je napravio godinu dana kasnije, uz pojačani motor od 50 konjskih snaga vlastite konstrukcije. Ivan Sarić je tako samo 7 godina nakon povijesnog leta braće Wright postao prvi čovjek s naših prostora koji je uspješno letio u avionu osobne proizvodnje.

I tko zna dokle bi Ivan Sarić stigao da mu planove nije poremetio Prvi svjetski rat. Izumitelj je, među ostalim, počeo pokuse s letjelicom koja bi mogla poletjeti okomito, poput helikoptera, no ratna ga je situacija spriječila u daljnjem razvoju. Ipak, na pokusima je ova preteča helikoptera dala dobre rezultate.

Sportski aerodrom na Bikovu pokraj Subotice nosi naziv »Ivan Sarić«, baš kao i lokalni aeroklub. Replika njegovog aviona »Sarić 1« nalazi se u Muzeju avijacije u Beogradu.

Do kraja života je radio na svojim izumima, a umro je u Subotici 1966. godine.

Tomislav Perušić

PUTOVANJE KROZ RUMUNJSKU

Transilvanijski ekspres

Ekipa »Kužiša« upustila se u posebnu avanturu i krenula na dugi put, nešto poput Transibirskog ekspresa. Ubrzo su se našli na putovanju sličnoga naziva, doduše malo kraćeg trajanja, tako nazovi Transilvanijskom ekspresu. Dobro, nije u pitanju bio vlak već autobus, ali je osjećaj bio takav kao su u Budimpešti sjeli u bus za Sibir, a ne za Rumunjsku. Nakon 13 i pol sati putovanja stigli su u Karpate, u mađarsko selo Zeteváralja, u okrugu Harghita. Što li su »the hell« radili tamo?

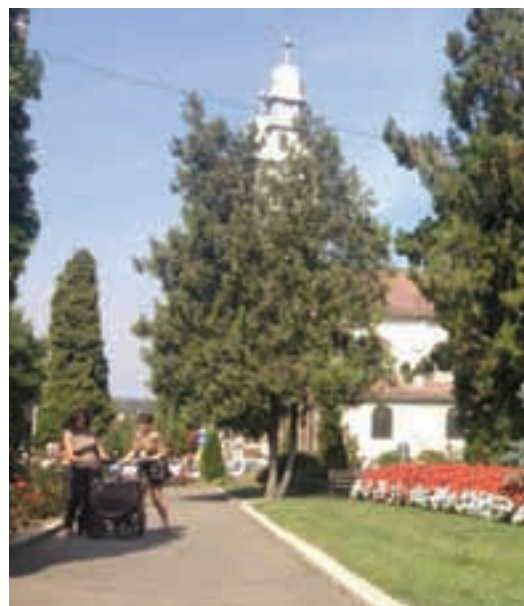
U potrazi za Drakulom

Željeli su razbiti sve mitove o Drakuli i stanovnicima Transilvanije za koje se vjeruje da su vampiri, ili makar njihovi potomci. Teško je dokazati što se odvija u nečijoj kući kada

gosti odu, ali je sigurno da se tamo krv ne pije. Barem ne na ulici. Niti ona gostiju. Okej, ništa nije sigurno pa tako ni tko je bio Drakula i čime se bavio. Možda bi i bilo sigurno da je »Kužišov« »dream team« uspio stići do Brasova, mjesta gdje se nalazi Drakulin dvorac i gdje je navodno i sahranjen. Ovako, mnoga pitanja su i dalje ostala otvorena.

Što je otkriveno?

Nisu uspjeli razbiti mit. Što jesu uspjeli? Otkrili su prirodne ljepote ove pokrajine koja čini 43 posto rumunjskog teritorija. Da krvo-pija baš nema, ne može se reći, s obzirom na to da su imali bliski susret s poskokom kod vodopada u planini. Posjetili su i nekoliko mađarskih sela u sklopu programa mađarskog Instituta za istraživanje i nacionalnu

u Transilvaniji nisu imali (možda bi u Vlaškoj pokrajini imali veće šanse), ali su zato bili druge sreće, a to je da prisustvuju koncertu mađarske elektroničke grupe zvane »Anima Sound System«. Koncert je izveden u kampu gdje su sudionici programa bili smješteni tih tjedan dana početkom rujna, u selu Zeteváralja. Pjesma Anime koja je kasnije korištena kako bi označila početak svakog predavanja tijekom dana u kampu bila je »Csinálj sok, sok gyermekket« (u prijevodu s mađarskog: »Stvaraj puno, puno djece«), što je bila motivacija za više stvari tijekom dana, ali prije svega za razgovor i rad u grupama.

Ples s Čango Mađarima

Svaku večer su također imali priliku slušati jednu tradicionalnu Čango (Csángó) grupu i uživati u narodnom plesu. Igralo se kolo, kao i u parovima, a karakterističan je i njihov »tap dance«, odnosno step, koji vrlo podsjeća na onaj irski. Čango Mađari govore posebnim dijalektom i smatra se da su jedini sačuvali izvorni govor starih Mađara. Naseljavaju oblasti Besarabije i Bukovine u Rumunjskoj. Ono što ih izdvaja od drugih narodnih skupina jest upravo i njihova nošnja kao i glazbeni instrumenti koje koriste, a koji stvaraju ozračje vremena Seoba naroda. Tako je Inna neposredno dovela do otkrića ili boljeg upoznavanja jedne kulture o kojoj se vrlo malo zna, a čiji se pripadnici znaju jednako dobro zabaviti i podići energiju na višu razinu. Baš kako bi i Inna željela: »To feel the music higher and touch the sky.«

Tomislav Perušić

strategiju. Mađarima je srce i dalje u tom dijelu Rumunjske, a njihov jezik i kultura se s ponosom njeguju. Mogle su se vidjeti mađarske i sekelske zastave na sve strane (Sekeljima se nazivaju transilvanijski Mađari). Mađarski se govorio u svakoj trgovini i kavanji, kao i na ulici. Gotovo kao da mađarsko-rumunjsku granicu uopće nisu prešli, iako ona i dalje postoji. U »Kužišovom« timu otvorilo se jedno posve novo pitanje: je li Drakula bio Mađar?

U potrazi za Innom

Želja vašeg omiljenog »paparazzi squada« bila je i susret s poznatom rumunjskom »house« pjevačicom Innom. Kad su već u Rumunjskoj, »why not«? Međutim, tu sreću

Opisuje li išta bolje »horor« nego ogromna, napuštena kuća, postavljena u XIX. ili XX. stoljeće, tijekom kišne večeri? »Layers Of Fear« (»Slojevi straha«) je igrica u žanru psihološkog horora koja ispunjava sve gore navedene kriterije, a nekako se ipak uspijeva odvojiti od klišea.

Ono što bismo očekivali od ovakve atmosfere i podloge je nekakva zastrašujuća natprirodna sila koja hara i progoni protagonista i njegov dom; nekakvi duhovi ili stvorenja koja se kriju u mraku. Međutim, »Slojevi straha« ni u jednom trenutku ne manifestiraju natprirodne pojave (osim u rijetkim slučajevima, koji više služe kao nagrada za veoma posvećene igrače). Naprotiv, najstrašniji i najjeziviji dio čitave igre je igrač sam. Ili bar lik kojim igrač upravlja.

Kuća kao labirint

Igrač je dakle postavljen u neodređeno razdoblje, koje veoma sliči ranom XX. stoljeću. Igrač kontrolira slikara iz osobne perspektive, i to veoma talentiranog slikara, koji radi na svom magnum opusu. Prvo uputstvo koje igrač dobije je »završiti sliku« – na koji način je to moguće postići je na igraču da otkrije. Ubrzo, miran dom i umjetnička nastrojenost počinju dobivati drugo lice kada kuća iznenada promijeni izgled te nastavi svoju transformaciju u sve

groteskniju repliku sebe sa svakim ulaskom u novu sobu. Ovo od kuće pravi labirint – soba iz koje je igrač upravo izašao možda neće više biti onakva kakvom ju je ostavio ukoliko se istog trenutka vrati natrag. Ovaj faktor ostavlja prostora za velike varijacije među svakom pojedinačnom igrom (ipak, glavne točke će uvijek biti dotaknute, a priča se neće značajno promijeniti, stoga se više radi o mogućnosti da se uđe dublje u priču nego da se ista promijeni).

Hodajući iz sobe u sobu, iz hodnika u hodnik, igrač polako počinje razumijevati da ima posla s, u neku ruku, šizofrenom osobom, i da igra sama po sebi nije zastrašujuća, već da je protagonist čini takvom. Natpisi po zidovima, slikama i namještaju, skrivene poruke otkrivaju slikareve probleme sa ženom i njihovim djetetom koje obavlja misterija, nasilje, zanemarivanje, nekakva teška trauma koja lebdi nad igračem i progoni ga kroz čitavu igru. U kući nema duhova. A odraz protagonista u ogledalu odaje izgled sasvim prosječnog muškarca u zenitu svog života. A ipak, iz sobe u sobu, igrač će se osjećati kao da ga netko prati, konstantna neizvjesnost u potpunosti obilježava atmosferu.

Šest poglavlja

Da bi se dovršila slika, potrebno je proći kroz šest poglavlja: naći šest objekata koji

će slikaru pomoći da upotpuni svoje umjetničko djelo, a u isto vrijeme će pomoći igraču da dođe do srži priče, do korijena traumatičnog problema protagonista. Dakle, »Slojevi straha« funkcioniraju kao potraga za vizualnim tragovima koji otkrivaju što se zapravo dogodilo u toj kući i tko je zapravo kriv. Je li slikar protagonist ili antagonist, možemo li suosjećati s njim? Bliskih susreta ili potrebe za borbom nema, zapravo je jedina borba u slikaru samom. Jedino oružje su njegove oči i intelekt. Svako poglavlje će uglavnom nositi sa sobom par zagonetki koje igrač mora riješiti: pronaći tajne brojeve kako bi otključao sef ili sobu u koju se slučajno zaključao, i slično. Zadaci koji svojom težinom ne skreću pažnju s glavnog toka, te služe samo kao blage prepreke i podsjetnik da se obrati pozornost na okolicu. Smrt je moguća na par mjesta i uglavnom je uzrokovana padom, ali ne predstavlja veliku smetnju – igrač će biti postavljen par koraka unazad već u narednih pet sekundi.

Dovoljno je reći da su »Slojevi straha« igra koja se proživljava, nešto slično horor romanima **Stephena Kinga**. Iskustvo koje je uzbuđujuće i neizvjesno do samog kraja i koje nas uvijek ostavlja razmišljajući: nalaze li se prava čudovišta samo unutar čovjeka?

Ivan Kovač

Olako objašnjenje složene pojave

Negdje pred kraj prošle godine, kupio sam knjigu »Trebali bismo razgovarati o Kelvinu«. Imala je lijepe korice, lijepe kritike, pa dobro rekoh, zagrist ću i pročitati knjigu, nije na odmet! Međutim, nije me se dojmila.

Problem je možda u prijevodu! Sve u svemu, u knjizi postoje tri glavna poglavlja: »Atomi«, »Zvijezde« i »Svemir«. Autor u prvom poglavlju kroz neke primjere želi predložiti čitateljima kako kvantni svijet funkcionira. Prvo i prvo: fizika zahtjeva dosta zamišljanja, pogotovo onaj kvantni dio i onaj ogroman makro dio. Što je sve o čemu se u knjizi govori.

Zašto?

Reći da je nešto tako i to prihvatiti u znanosti nije najprihvatljivije rješenje, međutim, u kvantnom svijetu to je upravo ono što moramo prihvatiti. Ne možemo znati udio fotona koji će proći kroz prozor neke sobe, a koliki će se udio odbiti od prozora

– možemo samo govoriti o vjerojatnostima. To je rečenica koju svatko može razumjeti, ali kad se zapitate »zašto«, to je dio koji je puno teži za razumjeti. Zašto je to teže razumjeti? Zato što je taj dio fizike proizašao iz puno računa, to su složene stvari koje se s razlogom rade na kasnijim godinama fakulteta. Mislim da možete sad doći do nekog zaključka o čemu pričam. E sad, zašto se to ne može objasniti sve u jednoj knjizi poput »Trebali bismo razgovarati o Kelvinu«?

Da bi mogli postavljati pitanje »zašto«, moramo biti u nekom okviru za koji to pitanje ima smisla, jer u suprotnom samo neprestano nabacujemo pitanje! I kako netko uopće odgovara na pitanje zašto? Pogledajmo to na jednom primjeru.

Zašto se dva magneta odbijaju?

Postoji više razina na kojima se na ovo pitanje može odgovoriti, u ovisnosti jesi li student fizike ili osoba koja ne zna ništa o tome. Ako ne znate ništa o tome jedini odgovor koji možete dobiti je: – Zbog magnetne sile koja ih tjera na odbijanje i tu silu osjećaš. – To je čudno jer u drugim situacijama, kad ih okreneš, oni se privlače?

Postoji analogna sila – električna sila, što je veoma slično pitanje. No, u tom duhu, nisi nimalo zaokupljen činjenicom da kada staviš ruku na stolicu, stolica tebe odgurava. No kada se dublje pogleda, magnetna i električna sila, koje pokušavamo objasniti su zapravo nešto dublje s čim moramo početi kako bismo mogli objasniti mnoge druge stvari koje su samo uzete zdravo za gotovo! Svi znamo da ne možemo proći rukom kroz stolicu, no kad pogledamo bliže i pitamo »zašto« ispa-da da zahtjeva istu silu odbijanja koju nalazimo kod magneta. – Zašto se kod magneta to osjeti na većim daljinama?

– U željezu se svi elektroni okreću u istom smjeru te se poslože pa povećavaju utjecaj sile do udaljenosti na koju možemo osjetiti.

A kako to odbijanje i privlačenje predložiti nekom tako da može shvatiti preko nečeg s čim je upoznat? Recimo da kažem: »Magneti se privlače 'kao' da su spojeni s gumicom.« To bi bilo varanje! Ne zato što oni nisu stvarno povezani s gumicom, nego ako ste dovoljno uporni, pitali biste: Zašto gumica teži da se vrati u početno stanje?« To bi se završilo objašnjavanjem preko električne sile, što je razlog zašto smo uveli »kao da su povezani gumicom« da bi istu objasnili... Dakle, to bi već bilo varanje, kao što vidite.

Isto tako je s knjigom poput one koju sam ja čitao. Teško je to svesti na jezik klasične fizike s kojom smo se upoznali u srednjoj školi, i osnovnoj. Kako bi **Richard Feynman**, dobitnik Nobelove nagrade za fiziku rekao: »Atomi su s klasičnog gledišta krajnje nemogući.« Isto tako, ovaj primjer gore je njegovo maslo, i preporučam vam da ga malo proučite! Ovim tekstom ne kažem da ne trebate čitati znanstveno-popularnu literaturu, jer ako postoji i mala šansa da se zainteresirate za to, to je super, no budite spremni na dubinu toga.

Ivan Čavrgov

MODNI KUTAK

Choker ogrlice su još jedan od trendova koji su bili vodeći '80-ih i '90-ih godina prošlog stoljeća, a ove godine su se vratili u modu. Stoga smo u početku mogli vidjeti samo svjetske trendseterice i poznate ličnosti da ih nose, a ubrzo potom i mlade djevojke cijelog svijeta. Kod nas je ovaj trend zastupljen pretežno kod tinejdžerki, mada »choker« nema određenu starosnu granicu. Ova ogrlica pripjena uz vrat uglavnom je od kože, satena, plastike, ali i metala kao što je srebro, zlato ili platina.

Razni materijali

»Choker« se uglavnom vezuje za hippie i punk stil, ali ovisno od materijala može biti i vrlo elegantan komad nakita. Mogu biti s privjeskom ili bez njega, a njihova moć je u tome što odlično uokvire lice te istaknu crte lica. Dovoljno je na običnu majicu i raspuštenu kosu dodati »choker« i već imate zanimljiv »outfit«.

Mlađe djevojke nose »choker« ogrlice uglavnom od kože ili plastike, dok se starije dame odlučuju za satensku ogrlicu, s diskretnim privjeskom.

Oblici i boje

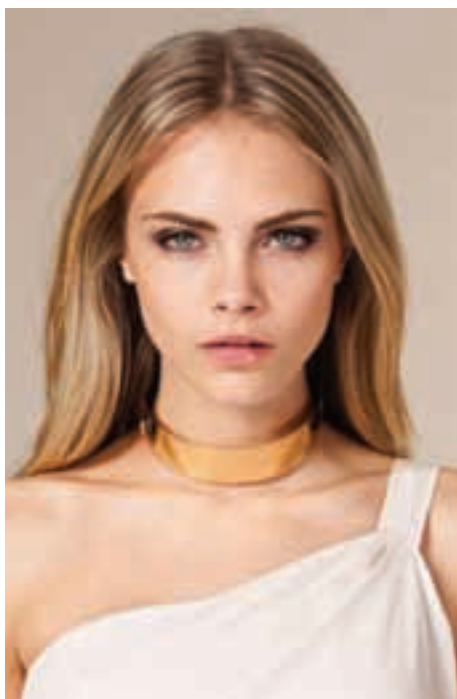
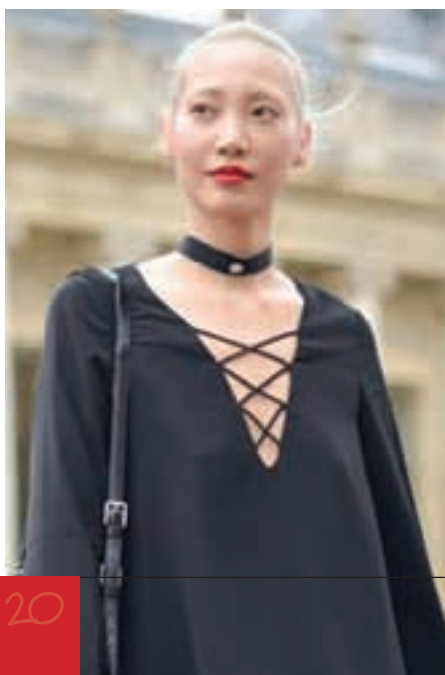
»Choker« ogrlice mogu biti tanje i deblje, u više slojeva i dijelova kao i u raznim bojama. Svakako, najučinkovitija je »choker« ogrlica crne boje. Privjesci, perle, bodlje ili neki drugi detalji mogu samo da upotpune ogrlicu te je tako možete lako prilagoditi osobnom stilu i načinu odijevanja.

»Choker« ogrlicu možete napraviti i same, za kratko vrijeme i bez puno muke, u boji i detaljima po vlastitom izboru.

Milijana Nimčević

Choker ogrlice

Choker se uglavnom vezuje za hippie i punk stil, ali ovisno od materijala može biti i vrlo elegantan komad nakita

GLAZBENI INTERVJU

Orvel je mladi zagrebački bend čiji se zvuk bazira na jednostavnim post punk konstrukcijama i dream pop prizvuku. Do njega su došli eksperimentiranjima s ritam mašinama, sintesajzerima i slojevitim nizanjem gitara. Prvijenac »Dani« izbacili su krajem prošle godine, a trenutno rade na snimanju drugoga album. Dio njihovih pjesama možete poslušati na »soundcloud« profilu benda (Orvel), a njihove video spotove možete pronaći na Youtubeu.

KUŽIŠ?! Kojim se temama bavite u tekstovima?

Kada bi Orvelov tekst bio jelo, sastojci bi bili sljedeći; melankolija svakodnevice, zabava, trenuci nakon zabave, prolaznost, san, dan, samoironija, ubijanje dosade, bijeg od stvarnosti, suočavanje sa stvarnošću i još malo sna.

KUŽIŠ?! Kako promatrate događanja na hrvatskoj pop glazbenoj sceni i gdje vidite sebe na toj sceni? Koga od kolega najviše poštujete i zašto?

Manje više, tj. više nego manje pratimo što se događa na sceni. Scena je trenutno

bogata, i scena nas časti konstantnim prijevom singlova, stalno se nešto događa i sa zanimanjem pratimo. Kada bi scena bila izlog s kolačima u slastičarni, mi bi bili tek pridošli, novi kolač novog okusa, kojim treba dati šansu.

Nakon što smo i sami prošli kroz trudnoću i uspjeli iznjedriti naš prvijenac, naučili smo poštovati trud svih kolega koji su prošli kroz isto, a najviše one koji su to uspjeli i nekoliko puta.

KUŽIŠ?! Dosta polažete na video spotove...

Video spotove ne gledamo kao manje važan ili popratni segment glazbe, već pokušavamo stvoriti neki autorski novi sadržaj putem kojeg ne promoviramo samo članove grupe kao izvođače. Spotove radimo sami, a nakon što smo sebi producirali dva video spota, dobili smo ponude da to radimo i svojim kolegama. Tako je nastao naš Studio DIV, mala produkcija kojom smo našu scenu obogatili za već sada nekih dvadesetak spotova.

KUŽIŠ?! Gdje ste dosad nastupali? Planirate li nastupe u Srbiji?

Do sada smo najviše nastupali u Zagrebu, tokom promocije albuma odsvirali smo od Dubrovnika, Rijeke, Baranje, Slovenije itd. Planiramo ponovno posjetiti sva mjesta i dodati neka nova na popis. Planiramo i naš prvi koncert u Srbiji početkom iduće godine. To smo već imali u planu tokom koncertne promocije prvijenca, a kada krenemo s promocijom novog, svakako nas očekujte.

KUŽIŠ?! Daljnji planovi?

Trenutno smo fokusirani na rad na novom albumu. Naš drugi album pod nazivom DIV, već smo počeli snimati, a prvi singl izbaciti ćemo ove zime. Kuhamo novih devet pjesama a na nekima ćemo ugostiti razne profile glazbenika, od jazz pianista do elektronskih glazbenika. Planiramo ponoviti postupno izbacivanje singlova kao što smo to napravili i s prvim albumom. Koncertno ćemo se aktivirati kada završimo sa snimanjem, a za sve novosti, koncerte i važne datume, popratite nas na našim stranicama na društvenim mrežama.

K. U.

NAJAVA

Izložba Damiena Hirsta u MSUV-u

U Muzeju suvremene umjetnosti Vojvodine (MSUV) do 14. listopada može se pogledati izložba jednog od svjetski najpoznatijih suvremenih umjetnika **Damiena Hirsta** pod nazivom »Nova

religija«. Izložba istražuje kompleksne odnose između smrtnosti i vjere i fascinaciju s znanosti i tehnologijom; teme centralne u dugogodišnjoj karijeri Hirsta.

Projekat realizira British Council u suradnji s MSUV-om i galerijom »Paul Stolper«. Više informacija o izložbi i umjetniku možete pronaći na sajtu www.britishcouncil.rs.

Wolfram, Casillas i YAO u CK13

Nakon ljetne stanke, u novosadskom klubu CK13 počela je nova koncer-

tna sezona tijekom koje će biti predstavljeni brojni domaći i inozemni alternativni izvođači. Sutra (subota, 1. listopada) nastupaju domaći bendovi: Wolfram, Casillas i YAO. Početak je u 21 sat. Cijena ulaznice je 300 dinara. Detaljnije informacije na internetskoj stranici www.ck13.org.

»Noć hrvatskog filma« u Subotici

Antologijski dokumentarni film »Slamarke divojke« redatelja **Ive Škrabala** (koji je rodom iz Sombora) moći ćete pogledati u nedjelju, 9. listopada, u 18 sati u Art kinu »Lifka« u Subotici, u sklopu »Noći hrvatskog filma«. U nastavku večeri na programu su i sljedeća ostvarenja: dokumentarni film »Poezija i revolucija«, kratki igrani film »No man's land« (Ničija

zemlja) redatelja **Branka Ištvančića** i dugometražni igrani film »Ciguli miguli«.

U sklopu programa, dan ranije, u subotu, 8. listopada, od 10 sati u »Lifki« će biti prikazan film za djecu »Vlak u snijegu« snimljen po čuvenom romanu **Mate Lovraka**. Ulaz je slobodan.

Ljudske potrebe u Subotici

Subotički alternativni-rock sastav **Ljudske potrebe** održat će u subotu, 15. listopada, koncert u subotičkom klubu »Mladost«. Koncert se održava u sklopu njihov Reunion turneje u okviru

koje će 8. listopada nastupiti u Zagrebu, u kulturnom klubu »Močvara«. Početak je u 22 sata.

Explosions In The Sky u Zagrebu

Gotovo četrnaest godina nakon premijernog, a punih dvanaest godina nakon drugog zagrebačkog koncerta, »Explosions In The Sky« vraćaju se u Hr-

vatsku. Svjetska post rok atrakcija održat će koncert 22. listopada u zagrebačkom art centru »Lauba«.

Njihov posljednje objavljeni, sedmi po redu album »The Wilderness« donosi i željno priželjkivanu nadogradnju njihovog prepoznatljivog zvuka, pa su tako uz diskretno korištenje elektronike te koke-tiranje sa shoegazeom i folkom stvorili prekrasnu cjelinu.

preporuka

GLAZBA: Punčke – »Ništa nije kako se čini«

»Ništa nije kako se čini« je drugi album Punčki, ženskog indie rock trija iz Hrvatske. Sviraju energičnu glazbu, u kojoj se osjećaju utjecaji bendova u rasponu od Pixiesa preko Nirvane do beogradskog Repetitora. Album sadrži 10 pjesama.

Prema pisanju kritičara s portala muzika.hr u pitanju je album »rađen za publiku koja ih je upoznala na koncertima Pipsa ili QOTSA gdje su se pokazale kao energične bombe, dosta tog je predvidljivo, a opet nedostaje ikakvog faktora iznenađenja. Album nije uopće loš, ali ta predvidljivost mu oduzima mnogo jer nema onog zaigranog šarma s prvijenca ... 'Ništa nije kako se čini' je poprilično solidan album kojim će potpuniti svoju set-listu s još pregrštom pompoznihi stvari, pa će tad pasti u drugi plan nešto slabiji album jer energiju koju imaju uživo ne može se nikako diskreditirati, to im je glavni adut, pa se nadam da će tako biti i u budućnosti.«

K. U.

FILM: »Dnevnik mašinovođe«

»Dnevnik mašinovođe« imala sam prilike gledati na Festivalu europskog filma Palić. Riječ je o briljantnom ostvarenju redatelja **Miloša Radovića**. Svjetsku premijeru imao je na festivalu u Moskvi gdje je osvojio nagradu publike. Slijedili su festivali u Montrealu, Londonu, Varšavi. Iako okarakteriziran kao komedija, ovaj film je puno više od toga. On vjerno dočarava živote ljudi koji su živote proveli u željezničkom naselju maštajući o ljepšoj stvarnosti. Ovaj film je, zapravo, drama s primesama (crne) komedije. Glavne uloge tumače: **Lazar Ristovski, Jasna Đuričić, Mirjana Karanović, Petar Korać, Pavle Erić, Mladen Nelević i Nina Janković**. Radnja filma prati Iliju (Ristovski) mašinovođu koji drži rekord u slučajnom gaženju ljudi. Spletom životnih okolnosti, njegov usvojeni sin Sima (Korać), također, postaje mašinovođa. Ipak, na putu do uspješne karijere stoji mu velika prepreka koju će njegov otac pokušati ukloniti žrtvujući vlastiti život. »Dnevnik mašinovođe« jedan je od najboljih domaćih filmova snimljenih u posljednjih deset godina koje sam imala prilike gledati. Svakako preporučujem.

N. Balažević

KNJIGA: »Smrt u Veneciji«

»Smrt u Veneciji« novela je **Thomasa Manna**, objavljena 1912. godine. U središtu radnje novele je Gustav von Aschenbach, spisatelj u svojim pedesetim godinama, koji proživljava spisateljsku blokadu. Odlučuje poći na put u Pulu, no shvaća kako je »suđeno« da ode u Veneciju. Odsjevši u poznatom hotelu na otoku Lido, zapaža poljsku obitelj s djecom, posebice njihovog četrnaestogodišnjeg sina Tadzia. Umjetnik primjećuje kako je Tadzio lijep poput grčke skulpture i on uskoro postaje predmetom njegove osobne i umjetničke opsesije. Odlazak u Veneciju obilježen je saznanjem da ondje vlada epidemija kolere, ali Aschenbach gotovo uživa u saznanju da je okružen epidemijom, osjećajući kako ona odslikava njegovo unutarnje stanje.

»Smrt u Veneciji« priča je o opsesiji, umjetnosti, razmatra niz filozofskih pitanja i aktualna je i danas, jer se bavi univerzalnim životnim pitanjima kroz filozofsku i estetičku prizmu.

K. Dulić

FOTO: Prírodný rezervát Uvac by T. A.